

ENGAGEMANG FÖR RÄTTSSÄKERHET

Offentliga biträdens perspektiv på asylprocessen för unga newcomers*

* Unga newcomers är hbtq-personer mellan 15-25 som har eller ska söka asyl eller är nyanlända

Innehåll

Inledning	4
1. Migrationsverket	
1.1 Hbtq-specialister	5
1.2 Handläggare	6
1.3 Barnkunskap	7
2. Asylprocessen	
2.1 Begränsningar av uppehållstillstånd	8
2.2 Familjeåterförening	8
2.3 Trovärdighetsbedömning	9
2.4 Avslag	10
2.5 Tolkar	10
2.6 Byta offentligt biträde	11
3. Arbetet som offentligt biträde	
3.1 Migrationsverkets dubbla roller	12
3.2 Tillvarata klientens intresse	13
3.3 Tid och pengar	15
3.4 Kontroll av hbtq-kompetens	17
4. Slutsatser	18
5. Rekommendationer	20

Inledning

Newcomers Youth är ett projekt inom RFSL Ungdom som riktar sig till unga hbtq-personer mellan 15 och 25 år som ska söka eller har sökt asyl eller är nyanlända (unga newcomers). Vi erbjuder bland annat juridisk rådgivning, trygga mötesplatser och kreativa workshops till målgruppen. Dessutom håller vi utbildningar för personer som kommer i kontakt med målgruppen, som till exempel jurister, gode män och tolkar. Newcomers Youth är ett treårigt projekt som finansieras av Arvsfonden.

Eftersom de ungdomar som deltar i Newcomers Youth är i behov av offentliga biträden med hbtq-kompetens eller asylrådgivning med hbtq-perspektiv startades projektet nätverket hbtq-juristerna för att samla asyljurister med hbtq-kompetens som vill hjälpa unga newcomers med juridisk rådgivning och/eller agera offentligt biträde. Syftet med nätverket hbtq-juristerna är att öka rättssäkerheten för unga newcomers.

Denna rapport är baserad på en enkätundersökning som utfördes i början på 2017. Enkäten skickades till jurister som är medlemmar i European Legal Network on Asylum och/eller Newcomers Youth nätverk hbtq-juristerna, samt till informella personliga nätverk mellan juristerna.

Juristenkäten genomfördes med syfte att undersöka om hbtq-ungdomars rättigheter synliggörs och tillgodoses, och om de ges de bästa förutsättningarna för att kunna lägga fram känsliga omständigheter som ligger till grund för deras skyddsbehov när de söker asyl.

Newcomers Youth anser det högst betydande att det offentliga biträdet är sakkunnigt, både i barns rättigheter och hbtq-frågor, samt tillräckligt självständigt i sin roll som offentligt biträde gentemot Migrationsverket, för att fullt ut kunna möta den asylsökandes intressen.

Enkäten besvarades av 20 jurister som alla, förutom en, har gedigen erfarenhet av att arbeta som offentligt biträde i asylärenden. Majoriteten har arbetat med det i över fem år och haft över 200 ärenden. Samtliga har arbetat med asylärenden som rört en hbtq-person i varierande omfattning. Nästan alla har haft minst ett ärende då hbtq-personen var en ungdom (mellan 15-25 år). Vi har valt att kontinuerligt använda pronomenet hen i texten när vi talar om de svarande, eftersom vi inte vet något om deras könsidentitet.

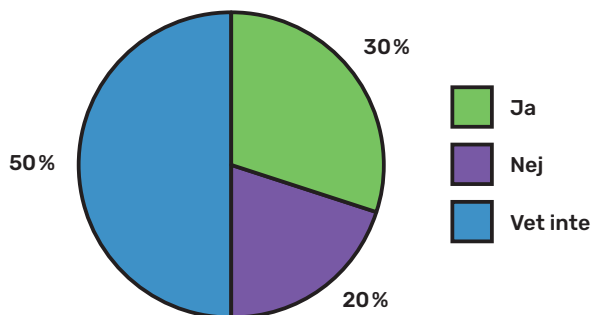
1. Migrationsverket

1.1 Hbtq-specialister

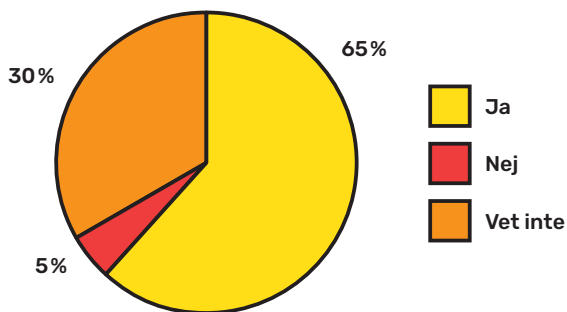
Migrationsverket utbildade och tillsatte hbtq-specialister efter kritik från bland annat RFSL om att asylsökande hbtq-personer behandlas illa av Migrationsverket och migrationsdomstolarna. I en rapport från Migrationsverkets interna revisor hösten 2016 kritiserades dock arbetsordningen med hbtq-specialister vilket lett till en diskussion om hbtq-specialisternas ställning.

På frågan om de svarande upplever att Migrationsverkets hbtq-specialister har bidragit till en ökad förståelse i asylprocessen varierar svaren. Hälften vet inte om hbtq-specialisterna har bidragit till detta, fyra anser att de inte gjort det och sex anser att de har det. Däremot anser mer än hälften att Migrationsverkets hbtq-specialister fortfarande är nödvändiga för hbtq-personers rättssäkerhet. Majoriteten av de svarande anser att samtliga aktörer inom asylprocessen på Migrationsverket bör ges grundläggande hbtq-kompetensutbildning. Denna uppfattning går hand i hand med den som RFSL uppvisade efter det att internrevisorernas rapport blev offentlig.

Upplever du att Migrationsverkets hbtq-experters har bidragit till ökad förståelse i asylprocessen?

Anser du att Migrationsverkets hbtq-experters fortfarande är nödvändiga för hbtq-personers rättssäkerhet?

1.2 Handläggare

De svarande är splittrade gällande frågan om de anställda på Migrationsverket har adekvat kunskap för att hantera ärenden som rör hbtq-personer. Det framkommer att det varierar kraftigt mellan olika anställda. I svaren framgår det även att handläggare varit okunniga, otrevliga och oförstående mot de asylsökande samt haft förutfattad mening, varit nedlåtande eller misstroende. Dessutom uppgavs exempel på att handläggare brutit mot Migrationsverkets egna riktlinjer. Dock svarar majoriteten att ingen har upplevt att en handläggare har varit jävig gentemot den asylsökande på grund av hans könsidentitet, könsuttryck eller sexuella läggning. En svarande uppger att hen haft att göra med en handläggare som hen misstänkt varit partisk och haft rasistiska motiv.

De svarande upplever en viss otillgänglighet från Migrationsverkets sida. Ett exempel är upplevelsen från närmare hälften av de svarande att personal på Migrationsverket är ovilliga att flytta ett planerat utredningstillfälle. En konsekvens av att inte godkänna byte av tid är att den asylsökande riskerar att stå utan hjälp om det inte är möjligt att byta till ett offentligt biträde som är tillgängligt ett visst tillfälle. Även detta är något som de svarande menar varierar kraftigt från handläggare till handläggare, då vissa gör allt för att tillgodose den sökandes önskemål medan andra inte alls bryr sig om huruvida det önskade biträdet kan närvara eller inte.

En svarande förklarar att det är tre personer som fattar beslut i hbtq-ärenden; handläggaren, beslutsfattaren och hbtq-specialisten. Ett stort problem kan uppstå

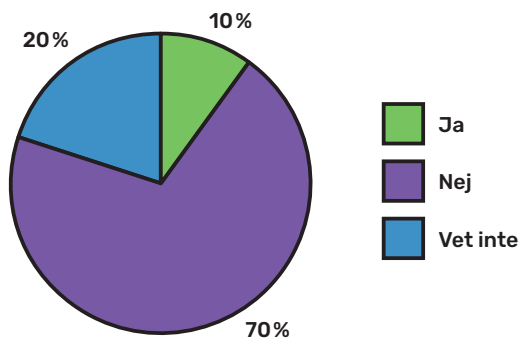
när en handläggare byts ut och beslutet hamnar hos någon som inte ens träffat personen men ska bedöma hans trovärdighet endast utifrån ett protokoll. En annan svarande understryker bland annat att beslutsskäl är knapphändiga och relativt dåligt underbyggda.

1.3 Barnkunskap

Nästan alla svarande har någon gång företrätt ett ensamkommande barn i ett asylärende och majoriteten anser att de har tillräcklig kunskap om barn och ungdomar i asylprocessen. Trots det är det endast ungefär hälften som uppger att de har erfarenhet av barnpsykologi, som till exempel samtalsteknik och empati. Fortsättningsvis uppger majoriteten att de inte fått möjlighet att genomgå en utbildning från Migrationsverket eller annan myndighet eller organisation i barns asylärenden innan de åtar sig ett barns asylärende.

Gällande barnkunskapen på Migrationsverket uppger de allra flesta att Migrationsverket inte har tillräcklig kunskap om barn och ungdomar i asylprocessen. Många vittnar om att kunskapsnivån och kompetensen bland Migrationsverkets personal varierar kraftigt. Det framförs att vissa handläggare har god barn- och hbtq-kompetens samtidigt som andra saknar den kompetensen helt. Även bristande empati och brister i bemötande nämns. En förklaring som framförs är att många handläggare på Migrationsverket är unga och nyanställda, vilket medför stor rättsosäkerhet.

Anser du att handläggare/utredare på Migrationsverket har tillräcklig kunskap om barn och ungdomar i asylprocessen?

Många understryker att det är väldigt viktigt att prata enskilt med barn som har anlänt i Sverige tillsammans med en vårdnadshavare, det vill säga utan att föräldrar eller övrig vårdnadshavare är närvarande. Det är viktigt att barn som är utsatta för hot och förföljelse från sina egna vårdnadshavare har möjlighet att få sina egna asylskäl utredda och att dessa barn kan åberopa könsidentitet och/eller sexuell läggning som asylskäl utan rädsla för att vårdnadshavarna ska få reda på det. På frågan om huruvida enskilda samtal generellt utförs varierar svaren. Vissa menar att alla familjemedlemmar frågas ut individuellt och vissa menar att de flesta familjer intervjuas tillsammans. Några tar upp att barn som har egna asylskäl borde läggas upp som ett eget fall och få ett eget offentligt biträde, separat från familjens.

2. Asylprocessen

2.1 Begränsningar av uppehållstillstånd

Den nya tillfälliga lagen trädde i kraft i juli 2016 och gäller i tre år. Denna lag begränsar möjligheten att få uppehållstillstånd i Sverige för personer som ansökt om detta efter den 24 november 2015. Begränsningar sker bland annat genom att skyddskategorin övrigt skyddsbehövande slopas. På frågan om de svarande har upplevt att avlagen har ökat sedan borttagandet av övrigt skyddsbehövande svarade nära hälften att de inte gjort det. Nästan lika många svarade att de har upplevt att detta skett.

En svarande förklarar att hbtq-personer tenderar att få uppehållstillstånd som flykting och inte som övrigt skyddsbehövande. Detta menar hen tyder på att hbtq-personers skyddsbehov förväntas bestå över en tid. Enligt den tillfälliga lagen ger flyktingstatus ett tillfälligt uppehållstillstånd på tre år efter vilka en kan beviljas ett permanent sådant.

2.2 Familjeåterförening

Även rätten till familjeåterförening begränsas i och med den nya tillfälliga asyllagen till att endast gälla make, maka eller sambo. Förut inkluderade familjeåterföreningen även personer som har för avsikt att gifta sig eller bli sambo. Majoriteten av de svarande har inte upplevt att denna begränsning har påverkat asylsökande hbtq-personer. En av de svarande påpekar att påverkan inte märkts av ännu men kommer nog göra det framöver.

2.3 Trovärdighetsbedömning

På frågan om vad som är det största problemet som framkommer i hbtq-asylärenden uppges främst trovärdighetsbedömningen, det vill säga att Migrationsverket inte anser den sökande trovärdig i fråga om hens sexuella läggning och/eller könsidentitet.

Även förutfattade meningar om hur en hbtq-person "ska vara" uppges som problem, samt Migrationsverkets tidspress, handläggares kompetens i hbtq-frågor, den asylsökandes rädsla för att berätta och risker för hedersvåld. Även Migrationsverkets tolkning av landinformation framställs som ett problem. En av de svarande förklarar att Migrationsverket fokuserar på de positiva delarna av landinformationen. Avsaknad av information om exempelvis hbtq-personers situation i landet tolkas som att landet är säkert för den gruppen.

Många av de svarande uppger att det är just trovärdighetsbedömningen som är motiveringen till de flesta avslag som de svarande ser i hbtq-ärenden. Till detta hör att mer än hälften av de svarande uppger att hbtq-personer är rädda för att berätta om sin sexuella läggning eller könsidentitet på grund av rädsla för vad som skulle kunna hända om hen får avslag eller om ett eventuellt tillfälligt uppehållstillstånd gått ut.

En svarande förklarar att Migrationsverkets krav för trovärdighetsbedömningen är för högt satta. Det gäller även då den sökande är ett barn som inte har haft erfarenhet att sätta ord på, benämna eller prata om sina känslor och tankar kring sin sexuella läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Detta används senare emot honom när hen blivit myndig och prövas som en vuxen. Personen anses då inte vara trovärdig och får avslag baserat på det hen inte sagt eller kunnat uttrycka tidigare, även om hen numera kan göra det.

En av de svarande beskriver sina upplevelser av trovärdighetsbedömningarna:

"Trovärdighetsbedömningarna är HELT godtyckliga och baserar sig på rena spekulationer som ofta handlar om handläggarens/beslutsfattarens egna, subjektiva och stereotypa, västerländska förväntningar om hur ALLA hbtq-personer ska känna, tänka, ha förmåga att uttrycka sina "tankar och känslor" kring sin läggning/könsidentitet."

2.4 Avslag

Förutom trovärdighetsbedömningen nämns olika andra faktorer som kan motivera avslag, exempelvis möjlighet till myndighetsskydd i hemlandet eller interflyktsalternativ. De svarande förklarar att Migrationsverket är ovilliga att förstå att myndigheterna i hemlandet kan ligga bakom, vara delaktiga i eller inte arbeta för att stävja förföljelsen.

Det beskrivs att frustration och hopplöshet kantar arbetet som offentligt biträde för hbtq-personer:

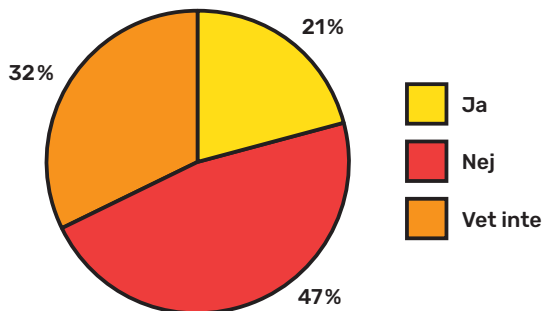
"Avslagsmotiveringarna jag ser (och får) idag får mig att ofta vilja sluta arbeta som offentligt biträde för hbtq-flyktingar, oavsett hur väl jag förbereder mina klienter och hur många hundratals timmar övertid jag lägger ner på att skaffa skriftlig bevisning, så kan det leda till avslag pga. att en handläggare anser att 'Näe, du motsvarar inte mina svenska föreställningar om homosexuella är. Åk tillbaka. Avslag.' Det känns meningslöst."

De svarande är splittrade kring frågan om det har någon relevans i den första utredningsfasen om ensamkommande barn inte har någonstans att återvända eller om det inte finns något som anses vara ett godtagbart mottagande i hemlandet. Vissa menar att det absolut utreds och har relevans medan andra upplever att det inte har det. En svarande beskriver sin upplevelse av detta som att Migrationsverkets inte bryr sig om en barnkonsekvensanalys. En annan svarande påpekar att för de som anlände under hösten 2015 (då antalet människor som kom till Sverige ökade kraftigt) har återvändande-alternativ och/eller godtagbart mottagande i hemlandet varken utretts eller ansetts vara relevanta.

2.5 Tolkar

Endast fyra av tjugo svarande anser att de har tillgång till tolkar med hbtq-kunskaper, det vill säga tolkar som behärskar hbtq-relaterade begrepp. Nio uppger att de inte har samma tillgång. En svarande förklarar att hen har det genom sitt kontor men inte genom Migrationsverket, vilka hen anser använder tolkar med mindre utbildning, lägre yrkesnivå och mindre ordförråd. En annan påpekar att det inte ens finns auktoriserade tolkar på alla de språk som hbtq-personer talar. En tredje uppger att hen haft varierande erfarenheter av tolkning under de åren då hen använt sig av tolk. En fjärde berättar att hen haft att göra med tolkar som inte velat säga vissa ord, som till exempel könsord vilket i värsta fall kan

Anser du att du har adekvat tillgång till tolkar som har hbtq-kunskaper och behärskar hbtq-relaterade och specifika begrepp?

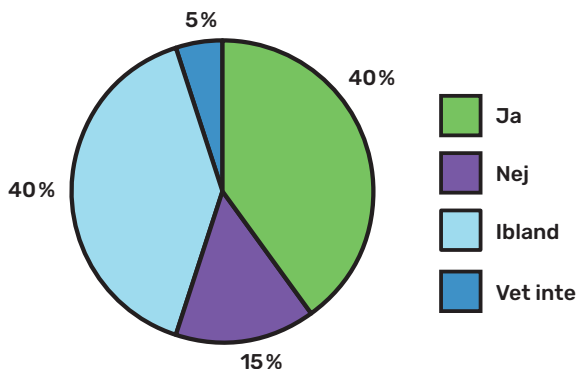
hämna den asylsökande från att berätta om sina asylskäl. Hen påpekar att tolkarna har en viktig roll och att det därför är viktigt att även de har god hbtq-kompetens.

2.6 Byta offentligt biträde

Majoriteten av de svarande har inte blivit nekade av Migrationsverket att företräda en asylsökande som tillfrågat den svarande av anledning att hen har förståelse för hbtq-frågor. För vissa av de som blivit nekade har den asylsökande istället fått ett annat offentligt biträde med mindre sakkunnighet i hbtq-relaterade frågor. Några svarande förklarar att de har behövt kämpa för att bli godkända för byte.

En svarande menar att Migrationsverket oftast försöker tillgodose önskemål om byte men att vissa handläggare endast gör ett försök att få tag på det önskade offentliga biträdet medan andra hör av sig flera gånger. En annan anser att det generellt är svårt att byta offentligt biträde. För att det ska ske krävs det särskilda skäl. Hen anser att det borde anses som särskilda skäl att ens offentliga biträde saknar hbtq-kompetens. En tredje svarande, som endast accepterar förordnanden då hen blivit begärd, konstaterar att Migrationsverket ignorerar klientens rätt att själv välja biträde och istället förordnar ett offentligt biträde slumpvis.

Upplever du att Migrationsverket tar nog med hänsyn till asylsökandes önskemål av offentligt biträde i dennes ärende?

3. Arbetet som offentligt biträde

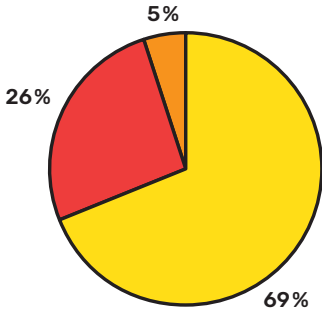
3.1 Migrationsverkets dubbla roller

Migrationsverket är den myndighet som förordnar ett offentligt biträde och samtidigt den myndighet mot vilken det offentliga biträdet företräder den asylsökande. Detta har väckt frågor kring de offentliga biträdenas oberoende och möjlighet att driva ett ärende utan rädsla att uppfattas som besvärlig eller obekväm av sin uppdragsgivare, det vill säga Migrationsverket.

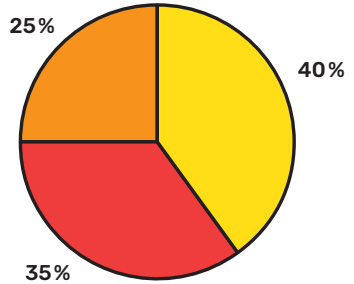
Mer än hälften av de svarande ansåg att Migrationsverkets dubbla roller i asylprocessen är ett problem. En svarande påpekar att den dubbla rollen till största del är besvärlig för den asylsökande, en annan svarande menar att de dubbla rollerna är olämpliga.

Samtliga svarande uppger att de är tillräckligt oberoende gentemot Migrationsverket i sin roll som offentligt biträde för att företräda och tillvarata asylsökandes intresse på bästa sätt. Dock har en fjärdedel någon gång upplevt att de inte kunnat tillvarata sin klients intresse på bästa sätt på grund av press från Migrationsverket, till exempel på grund av att de varit tvungna att lägga ner färre timmar på ärendet än vad svarande anser krävs för att tillvara ta den asylsökandes intressen.

Anser du att Migrationsverkets dubbla roller i asylprocessen utgör ett problem?

Tror du att Migrationsverkets dubbla roller påverkar offentliga biträden att tillmötesgå Migrationsverket för att öka sina möjligheter för framtida uppdrag?

En svarande anser att det åligger hen som offentligt biträde att inte sätta sig i en beroendeställning gentemot Migrationsverket. En annan påpekar att de dubbla rollerna hela tiden medför ett ansvar för det offentliga biträdet att värna sin egen självständighet och att alltid sätta sin klients intressen främst, vilket också stämmer överens med Advokatsamfundets etiska regler.

En svarande förklarar att det inte är positivt för Migrationsverket med offentliga biträden som inte sköter sin roll, till exempel genom att inte träffa sin klient eller ta fram bevisning, eftersom detta också försvårar Migrationsverkets eget arbete. Hen påpekar att det snarare är i andra instans (domstol vid ett överklagande) som Migrationsverkets dubbla roller uppstår. Denna syn bekräftas av flera av de svarande.

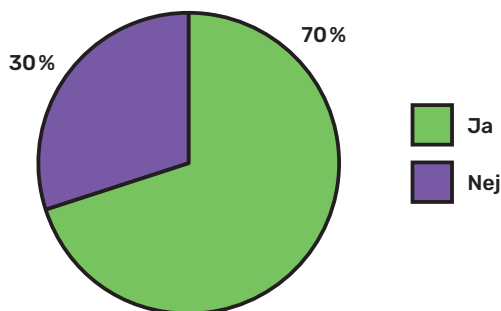
Mer än hälften av de svarande uppger att de inte upplevt att Migrationsverket har valt bort ett offentligt biträde som Migrationsverket har ansett vara besvärlig. Samtidigt uppger mer än en fjärdedel att de har upplevt det. En svarande berättar att hen har kollegor som fått hot om att bytas ut men hen har själv inte upplevt det.

3.2 Tillvarata klientens intresse

Majoriteten av de svarande har fått kritik från Migrationsverket på grund av ett beteende som verket uppfattat som obekvämt men som den svarande ansett vara

i den asylsökandes bästa intresse. En svarande uppger att hen inte fått direkt kritik utan snarare ifrågasatts från Migrationsverkets sida. Hen förklarar att det märks att handläggarna är pressade att hålla nere tider och kostnader och att en lätt får känslan av att stå i vägen. En annan svarande berättar att hen fått tillsägelser av Migrationsverket bland annat på grund av att tolkar eller handläggare har känt sig kränkta på grund av att hen avbrutit dem och sagt att de inte ska uttrycka sig på ett visst sätt eller säga vissa ord om eller till hens klienter.

Har du någonsin fått kritik från Migrationsverket på grund av beteende som uppfattats som obekvämt av Migrationsverket men som du ansett vara i asylsökandes bästa intresse?

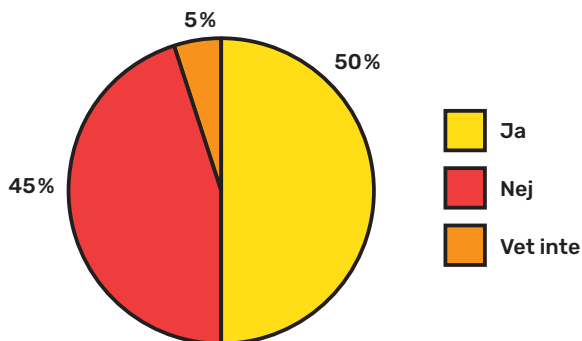
Samtidigt så har nästan alla svarat att de inte har anpassat sitt beteende gentemot Migrationsverket, medvetet eller omedvetet. En svarande förklarar att hen snarare varit taktiskt utefter sin klients bästa intresse genom att anpassa sitt beteende eller sätt att ställa frågor utefter vilken handläggare eller utredare som har hand om ärendet.

Hälften av de svarande uppger att de har stött på offentliga biträden som negligerar den asylsökandes intresse till förmån för Migrationsverkets intresse. En svarande påpekar att det också sker att offentliga biträden negligerar den asylsökandes intresse till förmån för sitt eget eller sin arbetsgivares intresse genom att ta sig an fler ärenden än de har möjlighet att lägga ner tillräcklig tid på, för att tjäna mer pengar. Det är nämligen så att offentliga biträden eller byråer får lika mycket betalt oavsett om resultatet är avslag eller uppehållstillstånd.

3.3 Tid och pengar

Majoriteten av de svarande får mer än hälften av sina uppdrag från Migrationsverket. Två svarande får alla sina uppdrag från Migrationsverket och en får inga. Trots att så många får uppdrag från Migrationsverket uppgav mer än hälften att de inte är beroende av uppdragen från Migrationsverket för sin ekonomi. En tredjedel av de svarande uppger dock att de är beroende av dessa uppdrag.

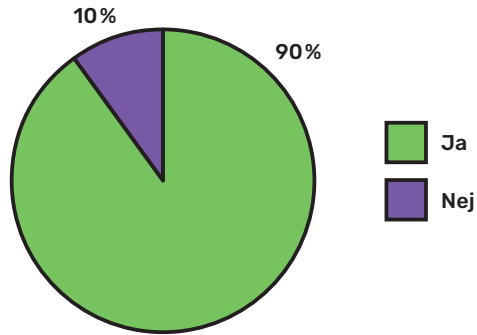
Har du någonsin upplevt att offentliga biträden negligerar asylsökandes intressen till förmån för Migrationsverkets intressen?

Tiden de svarande lägger på varje asylärende varierar. De flesta anser att frågan inte går att besvara eftersom det varierar så mycket beroende på ärendet. Av de som vågade sig på en uppskattning svarade de flesta att det tar mellan 10 till 20 timmar per ärende. Vad som är tydligt är att merparten av de svarande anser att kvaliteten på arbetet skulle kunna förbättras om de hade mer tid per ärende.

Majoriteten av de svarande anser att ersättningen de får per asylärende av Migrationsverket inte är rimlig. Alla förutom två upplever att de utför administrativa uppgifter som innebär obetalt arbete. Dessa uppgifter är bland annat att söka landinformation, sammanställa handlingar och arbete med skriftlig bevisning.

Upplever du att du utför administrativa uppgifter som innebär obetalt arbete?

Många svarande vittnar om att Migrationsverket inte ersätter all arbetstid som faktiskt behövs i ett ärende. Det kan till exempel bero på att Migrationsverket inte anser att vissa administrativa uppgifter är ersättningsgilla eller att Migrationsverket har en bild av hur lång tid en uppgift borde ta som inte stämmer överens med verkligheten. En sökande förklarar att Migrationsverket anser att en och en halv timme borde räcka för att prata med klienten och att två timmar borde räcka för den juridiskt skriftliga inlagen, något som svarande menar faktiskt tar betydligt längre tid. Svarande anser även att en och en halv timme är alldeles för lite för att lära känna sin klient och bygga tillit. Detta innebär att de svarande ofta inte får betalt för det arbete som de faktiskt lägger ner.

En annan svarande påpekar att det är orimligt av Migrationsverket att förvänta sig att alla offentliga biträden ska kunna alla länders landinformation eftersom de inte kan ta betalt för denna uppgift. Speciellt med tanke på att Migrationsverket har anställda experter som jobbar endast med denna uppgift. Flera svarande instämmer i att landinformation är en uppgift som tar lång tid men som de inte får betalt för.

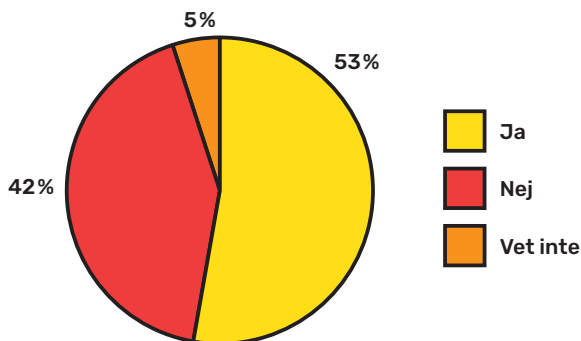
"Jag lägger konstant ner mer tid än vad jag får betalt för. Men om jag anpassade mig till Migrationsverkets uppfattning om rimlig tidsåtgång så skulle jag inte tillvarata min huvudmans rätt på bästa sätt och följa god advokatsed. Men jag har förstått att många andra resonerar annorlunda, tyvärr!"

En svarande tar också upp pressen gällande svarstider som ombud har, vilka anses vara oerhört korta. En annan berättar att hen också fått betala tolkning själv. Hen avslutar med att säga att *"det hade lönat sig att göra ett sämre jobb men det vägrar jag"*.

3.4 Kontroll av hbtq-kompetens

Då det varit klart eller funnits anledning att tro att den asylsökande är en hbtq-person uppger nästan samtliga svarande att de inte blivit frågade av Migrationsverkets handläggare om de är sakkunniga kring hbtq-frågor i sin roll som offentligt biträde. Tre svarande uppger att de har blivit frågade om detta av Migrationsverkets handläggare. En svarande berättar att handläggaren på eget bevåg har kontaktat hen och kollat om hen ta sig an ärendet då handläggaren förstått att den sökande är hbtq-person.

Har du någonsin upplevt att offentliga biträden negligerar asylsökandes intressen till förmån för Migrationsverkets intressen?

4. Slutsatser

1. Migrationsverket

Svaren varierar väldigt mycket i frågan kring om Migrationsverkets hbtq-specialister har skapat en bättre asylprocess för hbtq-personer. Vad som är tydligt är dock att juristerna som svarat på enkäten tycker att hbtq-specialisterna ska finnas kvar på Migrationsverket, och även att samtliga aktörer som är inblandade i asylprocessen på Migrationsverket ska ges grundläggande kompetensutbildning inom hbtq. Detta eftersom kompetensen varierar kraftigt från handläggare till handläggare. Denna utbildning bör också inkludera information kring Migrationsverkets egna riktlinjer eftersom de tillfrågade juristerna upplever att dessa bryts mot av handläggare.

Utöver hbtq-utbildning önskas det också att anställda på Migrationsverket utbildas i barnkunskap. Även här är det den kraftiga variationen i bemötande mellan olika handläggare som är bakgrunden till önskan. Det är också viktigt att nyanställda får tillgång till utbildningarna så snart de börjar.

De svarande påpekar även att vissa handläggare behöver bli mer tillmötesgående, till exempel när det gäller mötestider. Utgångspunkten för tidsbokning borde vara att det ska ske i samråd med samtliga aktörer i ärendet, och inte endast utgå från handläggarens egen kalender. Det framkommer också att det är problematiskt när en handläggare i ett ärende byts ut eftersom det kan leda till att den som fattar beslut inte ens har träffat den asylsökande.

Vi finner det oroväckande att en del svarande uppger att det sker att familjer intervjuas tillsammans och inte individuellt. Enskilda samtal måste utföras med barnen om de kommer med sin familj så att barnen har en möjlighet att uppge eventuella egna asylskäl som de kanske inte vågar uppge framför sin familj, som till exempel könsidentitet och/eller sexuell läggning.

2. Asylprocessen

I vår undersökning framkommer det att trovärdighetsbedömningen är katastrofal. Den genomsyras av förutfattade meningar om hur hbtq-personer ska vara och beslut fattas på en stereotyp och godtycklig basis. Dessutom tas ingen hänsyn till att många hbtq-personer kan vara rädda för att berätta om sin könsidentitet och/eller sexuella läggning på grund av eventuella följder som kan uppstå om de får avslag och utvisas till hemlandet. Någon hänsyn tas inte heller för att det kan vara svårt för personer att berätta om sina erfarenheter eller att uttrycka sig i ord om en inte

är van vid att prata om sin könsidentitet och/eller sexuella läggning. Detta gäller speciellt för barn.

Det upplevs finnas en ovilja från Migrationsverket att förstå att myndigheterna i hemlandet kan ligga bakom förföljelsen, eller åtminstone inte gör något för att stoppa den, trots vetskap om att det sker. Känslan baseras på att Migrationsverket i avslagsbeslut hänvisar till att skydd kan fås genom hemlandets myndigheter eller genom ett internflyktsalternativ.

Ytterligare ett problem i asylprocessen är att det finns alldeles för få hbtq-kompetenta tolkar. En tolk som inte behärskar hbtq-relaterade begrepp eller vägrar säga vissa ord kan hämma den asylsökande att berätta om sina asylskäl.

Det är samtidigt viktigt att den asylsökande tilldelas ett offentligt biträde med hbtq-kompetens, eller får godkänt att byta till ett offentligt biträde med denna kompetens. Offentliga biträden ska inte behöva kämpa för att ett sådant byte ska gå igenom när risken är att den asylsökande får fortsätta sitt ärende med ett offentligt biträde utan hbtq-kompetens. Att ett offentligt biträde saknar hbtq-kompetens i ett hbtq-ärenden bör vara skäl nog för att en asylsökande ska få möjlighet att byta offentligt biträde. Det skulle underlätta väsentligt om Migrationsverket redan från början tilldelar den asylsökande ett offentligt biträde med hbtq-kompetens. Hjälp med detta finns till exempel genom RFSL Ungdom nätverk hbtq-juristerna.

3. Arbetet som offentligt biträde

Migrationsverkets dubbla roller är ett problem, inte minst när ett ärende överklagas och hamnar i Migrationsdomstolen. Dessutom skapar det en oro hos offentliga biträden vilket kan leda till att dessa inte vågar uttrycka sig på ett sätt som kanske krävs för fallet för att de är rädd för att uppfattas som besvärliga och att det ska leda till att de inte får fler uppdrag i framtiden.

Offentliga biträden får inte betalt för den tid som de lägger ner på ärendet, trots att tiden är viktig för ärendet och för att den asylsökande ska få sina rättigheter tillgodosedda. Migrationsverkets mall för ersättning är alldeles för snäv, tidsuppfattningen är inte realistisk och vissa viktiga arbetsuppgifter, som till exempel söka landinformation, är inte ersättningsgiltiga. Om offentliga biträden skulle begränsa sig till den tid som Migrationsverket anser att ett ärende bör ta skulle resultatet bli sämre och situationen för asylsökande rättsosäker.

5. Rekommendationer

- Hbtq-specialisterna bör finnas kvar på Migrationsverket
- Anställda på Migrationsverket ska ges hbtq-kompetens så väl som kunskap om barns rättigheter
- Enskilda samtal ska utföras med alla barn som kommer med sin familj
- Migrationsverket ska upphöra med godtyckliga trovärdighetsbedömningar som baseras på stereotypa föreställningar om hbtq-personer
- Migrationsverket ska ta hänsyn till varje individs förmåga att uttrycka sig
- Migrationsverket ska garantera en säker och trygg asylprocess som inte äventyrar personens säkerhet i hemlandet vid ett eventuellt avslag
- Potentiellt skydd i hemlandet ska undersökas grundligt av Migrationsverket innan ett avslag baseras på att skydd kan fås i hemlandet. Länder där hbtq-personers rättigheter inte tillgodoses kan aldrig anses som säkra länder för hbtq-personer
- Migrationsverket måste garantera att tolkar de anställer har hbtq-kompetens
- Migrationsverket ska förordna hbtq-kompetenta offentliga biträden till asylsökande hbtq-personer när det är möjligt
- Att ett offentligt biträde saknar hbtq-kompetens i ett hbtq-ärende ska vara skäl nog för att få byta offentligt biträde
- Regeringen bör se över om en annan myndighet kan ta över rollen som uppdragsgivare till offentliga biträden för att utesluta problematiken kring de dubbla rollerna
- Migrationsverkets mall för ersättning bör ses över så att offentliga biträden får betalt för det arbete som de utför och som krävs för att upprätthålla rättssäkerhet för den asylsökande

**Se även RFSL Ungdoms asyl- och migrations-
politiska ställningstagande!**

Newcomers Youth

Newcomers Youth är ett projekt inom RFSL Ungdom som riktar sig till unga hbtq-personer mellan 15 och 25 år som ska söka eller har sökt asyl eller är nyanlända (unga newcomers). Vi erbjuder bland annat juridisk rådgivning, trygga mötesplatser och kreativa workshops till målgruppen. Dessutom håller vi utbildningar för personer som kommer i kontakt med målgruppen, som till exempel jurister, gode män och tolkar. Newcomers Youth är ett treårigt projekt som finansieras av Arvsfonden.

